OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

LAUSUNTO

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
erityisasiantuntija Laura Lassila

17.2.2026

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi HE 198/2025 vp

Asian tausta

Esityksellä toteutetaan Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman kirjauksia viranomaisten välisen tiedonvaihdon sujuvoittamisesta rikosten torjumiseksi ja ehkäisemiseksi.

Rikosseuraamuslaitosta koskevilla ehdotuksilla toteutettaisiin hallituksen ohjelman kirjaus tarvittavista lainsäädäntömuutoksista, jotta tietojen vaihtaminen vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen kiinnittyneistä henkilöistä sekä muista henkilöistä, joilla voi olla vaikutusta vankilaturvallisuuteen, olisi mahdollista eri viranomaisten välillä.

Ulosottokaareen, lakiin verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta, sekä lakiin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin osaltaan hallituksen ohjelman kirjauksia työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjunnan tehostamisesta parantamalla tietojenvaihtoa viranomaisten välillä sekä mahdollistamalla oma-aloitteinen tietojen luovuttaminen.

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä.

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Lainsäädäntöehdotukset

Tiedonvaihto työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjunnan tehostamiseksi

Ulosottokaari

1. Ulosottorekisterin osalta tehtäisi lakiin tarkennus muilta viranomaisilta saatujen tietojen tallentamisesta ulosottorekisteriin. Toisilta viranomaisilta tiedonsaantioikeuksien puitteissa hankitut tiedot, kuten verotustiedot ja tiedot viranomaisten rekistereihin rekisteröidystä omaisuudesta, ovat vakiintunut osa ulosoton tiedonhankintaa ja tiedonkäsittelyä. Lisäksi muutoksella olisi tarkoitus mahdollistaa muiden viranomaisten oma-aloitteisesti luovuttamien tietojen tallentaminen ja käsittely ulosottorekisterissä.

2. Ulosottomiehen mahdollisuutta luovuttaa omasta aloitteestaan tietoja esitutkintaviranomaisille selkeytettäisi ja siihen lisättäisi työperäistä hyväksikäyttö koskevat rikosepäilyt. Jo voimassa olevan lain puitteissa on mahdollista luovuttaa tietoja epäiltäessä ihmiskauppaa, mutta tämä lisättäisi nimenomaisesti säännökseen.

Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta

1. Verohallinto voisi luovuttaa oma-aloitteisesti tietoja työsuojeluviranomaiselle myös työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen sekä työolosuhteiden ja ulkomaalaisen työvoiman käytön valvomiseksi. Nykyisin Verohallinto voi luovuttaa tietoja tilaajavastuulain valvontaan.

   Muutoksen myötä Verohallinto voisi luovuttaa työsuojeluviranomaiselle tietoja esimerkiksi silloin, kun se havaitsee työnteko-oikeudettomia henkilöitä.

   Lausuntopalautteen johdosta ehdotusta muutettiin niin, että luovutettavat tiedot olisi sidottu niiden välttämättömyyteen.

2. Verohallinnolle ehdotetaan mahdollisuutta luovuttaa oma-aloitteisesti tietoja myös esitutkintaviranomaisille silloin, kun kyse olisi työperäistä hyväksikäyttö koskevista rikosepäilyistä. Tietojen luovuttamisen mahdollistaminen myös esitutkintaviranomaisille on tarpeen, koska Verohallinto voi tehdä havaintoja myös rikoksiin viittaavasta toiminnasta.

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta

1. Esityksellä laajennettaisiin työsuojeluviranomaisen nykyistä oikeutta saada tietojoukko Verohallinnolta tilaajavastuulain noudattamisen valvonnan kohdentamista varten. Työsuojeluviranomainen voisi esimerkiksi tehdä tietopyynnön Verohallinnolle yksiköistä, jotka ovat laiminlyöneet palkan tai muun suorituksen maksamiseen liittyviä verolainsäädännössä tarkoitettuja velvoitteita. Näissä tapauksissa olisi tyypillisesti kyse niin sanotun pimeän palkan maksamisesta.

   Työsuojeluviranomaisen oikeus saada tietojoukko Eläketurvakeskukselta ja Tapaturmavakuutuskeskukselta tilaajavastuulain noudattamisen valvonnan kohdentamista varten säilyisi ennallaan.

   Lisäksi työsuojeluviranomaiselle ehdotetaan oikeutta saada Verohallinnolta tietojoukko työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen ja ulkomaalaisen työvoiman käytön valvonnan kohdentamista varten.

   Työsuojeluviranomaisen olisi rajattava tietopyynnössä tietojoukkoa yhteistyössä Verohallinnon kanssa.

Keskeinen lausuntopalaute

Lausuntopalautteen johdosta jatkovalmistelussa tehdyt muutokset

Lausunnolla ollut ehdotettu ulosottomiehen mahdollisuus luovuttaa niin sanottuja havaintotietoja työsuojeluviranomaiselle ei saanut lausuntopalautteessa tukea. Ulosottolaitos piti ehdotusta hankalana, jopa mahdottomana, soveltaa käytännössä. Työsuojeluviranomainen puolestaan piti ehdotusta tarpeellisena, mutta katsoi, että luovutettavat tiedot olisi

ehdotuksessa rajattu liian suppeiksi työsuojeluviranomaisen valvontatehtävien kannalta.

Jatkovalmistelussa arvioitiin, että ulosotossa tehdyissä havainnoissa olisi käytännössä kysymys rikosepäilyistä, joista voisi esityksen mukaan jatkossa ilmoittaa esitutkintaviranomaiselle.

Esityksen vaikutukset

Vaikutukset viranomaisten resursseihin

Esityksellä ei olisi vaikutusta talousarvioon ja esityksestä johtuvat tehtävät hoidettaisi viranomaisten nykyisten määrärahojen puitteissa.

Verohallinnolle työsuojeluviranomaisen laajentuva tiedonsaantioikeus merkitsisi jonkin verran lisää hallinnollista työtä. Työsuojeluviranomaiselle luovutettaisiin tietojoukkoja kuitenkin vain siltä osin, kuin niitä olisi mahdollista olemassa olevien Verohallinnon tietoaineistojen ja tietojärjestelmien avulla muodostaa ja luovuttaa ilman kohtuutonta hallinnollista taakkaa.

Vaikutukset viranomaisten väliseen tietojenvaihtoon

Ehdotukset oma-aloitteisen tietojen luovuttamisen mahdollistamisesta työsuojeluviranomaiselle sekä esitutkintaviranomaisille parantaisivat mahdollisuuksia tehostaa työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjuntaa.

Viranomaisten tiedonvaihdon tehostamisella viranomaiset voivat entistä paremmin havaita ja puuttua myös harmaan talouden toimintaan. Esityksellä voidaan lisätä harmaata taloutta harjoittavien yritysten kiinnijäämisriskiä.

Tiedon oikea-aikaisempi luovuttaminen luo edellytyksiä tehokkaammalle ja oikea-aikaisemmalle valvonnalle ja varhaiselle puuttumiselle. Tämä puolestaan mahdollistaa viranomaisten resurssien tehokkaamman käytön.

Voimaantulo

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2026.